DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 10 september 2009 *

I mål C-292/08,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Hoge Raad der Nederlanden (Nederländerna) genom beslut av den 20 juni 2008, som inkom till domstolen den 2 juli 2008 i målet

German Graphics Graphische Maschinen GmbH

mot

Alice van der Schee, i egenskap av konkursförvaltare i konkursen för Holland Binding BV**,**

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann (referent) och domarna M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet och E. Levits,

* Rättegångsspråk: nederländska.

generaladvokat: P. Mengozzi,
justitiesekreterare: R. Grass,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Nederländernas regering, genom C. Wissels och C. ten Dam, båda i egenskap av ombud,

— Spaniens regering, genom J. López-Medel Bascones, i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom I. Bruni, i egenskap av ombud, biträdd av W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— Förenade kungarikets regering, genom H. Walker och A. Henshaw, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom A.-M. Rouchaud-Joët och R. Troosters, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 4.2 b, 7.1 och 25.2 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden (EGT L 160, s. 1) och av artikel 1.2 b i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan German Graphics Graphische Maschinen GmbH (nedan kallat German Graphics) och Alice van der Schee, i egenskap av konkursförvaltare i konkursen för Holland Binding BV (nedan kallat Holland Binding), angående verkställigheten av ett beslut meddelat av en tysk domstol.

Tillämpliga bestämmelser

3 I artikel 3.1 i förordning nr 1346/2000 föreskrivs följande:

”Domstolarna i den medlemsstat inom vars territorium platsen där gäldenärens huvudsakliga intressen finns, har behörighet att inleda ett insolvensförfarande. För bolag och andra juridiska personer skall sätet anses vara platsen där de huvudsakliga intressena finns, om inte annat visas.”

4 Artikel 4.1 och 4.2 b i samma förordning har följande lydelse:

”1. Om inte annat föreskrivs i denna förordning skall lagen i den medlemsstat inom vars territorium insolvensförfarandet inleds, nedan kallad inledningsstaten, vara tillämplig på insolvensförfarandet och dess verkningar.

2. Lagen i inledningsstaten skall bestämma förutsättningarna för att inleda ett förfarande, samt för att genomföra och slutföra det. Denna lag skall under alla förhållanden bestämma

[…]

b) vilka tillgångar som ingår i boet och hur de tillgångar skall behandlas vilk[a] förvärvats av gäldenären efter det att insolvensförfarandet har inletts,”

5 I artikel 7.1 i förordningen föreskrivs följande:

”En säljares återtaganderätt påverkas inte av att ett insolvensförfarande inleds beträffande köparen, om varan då förfarandet inleds finns i en annan medlemsstat än inledningsstaten.”

6 I artikel 25.1 och 25.2 föreskrivs följande:

”1. Beslut som rör ett insolvensförfarandes genomförande och slutförande, samt ackord, och som fattats av en domstol, vars beslut om att inleda förfarandet erkänns i enlighet med artikel 16, skall erkännas utan krav på ytterligare formaliteter. Sådana beslut skall verkställas i enlighet med artiklarna 31–51, med undantag för artikel 34.2, i Brysselkonventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, ändrad genom konventionerna om tillträde till den konventionen.

Första stycket skall även gälla beslut som är direkt hänförliga till insolvensförfarandet och har nära samband härmed, även om de fattats av en annan domstol.

Första stycket skall även gälla beslut som rör säkerhetsåtgärder som fattats efter det att en begäran om att ett insolvensförfarande skall inledas har framställts.

2. Andra beslut än de som avses i punkt 1 skall erkännas och verkställas i enlighet med den konvention som avses i första stycket, i den mån den är tillämplig.”

7 I artikel 1.1 i förordning nr 44/2001 definieras tillämpningsområdet för denna förordning. Förordningen är tillämplig på privaträttens område och omfattar inte skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.

8 I artikel 1.2 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”Förordningen är inte tillämplig på

…

b) konkurs, ackord och liknande förfaranden,

…”

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

9 German Graphics, ett bolag bildat enligt tysk rätt, slöt i egenskap av säljare ett avtal om försäljning av maskiner med Holland Binding, ett bolag bildat enligt nederländsk rätt. Avtalet innehöll en klausul om återtagandeförbehåll till förmån för German Graphics.

10 Genom beslut av den 1 november 2006 försattes Holland Binding i konkurs av Rechtbank Utrecht (Nederländerna), som utsåg en konkursförvaltare.

11 Genom beslut av den 5 december 2006 biföll Landgericht Braunschweig (Tyskland) German Graphics ansökan om att vissa säkerhetsåtgärder skulle vidtas avseende ett visst antal maskiner som befann sig i Holland Bindings lokaler i Nederländerna. Ansökan grundade sig på nämnda klausul om återtagandeförbehåll.

12 Den 18 december 2006 förklarade domaren med behörighet att besluta om interimistiska åtgärder i Utrecht (voorzieningenrechter te Utrecht) att beslutet från Landgericht Braunschweig var verkställbart. Alice van der Schee, i egenskap av konkursförvaltare i konkursen för Holland Binding, överklagade därefter detta beslut till Rechtbank Utrecht som i beslut av den 28 mars 2007 ändrade nämnda beslut. German Graphics överklagade beslutet från Rechtsbank Utrecht till Hoge Raad der Nederlanden.

13 Hoge Raad der Nederlanden beslutade den 20 juni 2008 att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Ska artikel 25.2 i förordning [nr 1346/2000] tolkas så, att orden ’i den mån den [det vill säga förordning nr 44/2001] är tillämplig’ innebär att det, innan andra beslut om tillämpligheten av bestämmelserna om erkännande och verkställighet

i förordning nr 44/2001 fattas än dem som avses i artikel 25.1 i förordning [nr 1346/2000], ska säkerställas att dessa beslut på grundval av artikel 1.2 b i förordning nr 44/2001 inte faller utanför det materiella tillämpningsområdet för denna förordning?

2) Ska artikel 1.2 b i förordning nr 44/2001 jämförd med artikel 7.1 i förordning [nr 1346/2000] tolkas så, att den omständigheten att egendom som omfattas av återtagandeförbehåll finns i den medlemsstat där ett insolvensförfarande inleds mot köparen vid den tidpunkt då insolvensförfarandet inleds medför att en på återtagandeförbehållet grundad fordran för säljaren, såsom i fråga om German Graphics, ska anses vara en fordran i konkursen, såsom avses i artikel 1.2 b i förordning nr 44/2001, och därmed inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för denna förordning?

3) Är det för svaret på fråga 2 av betydelse att lagen i den medlemsstat där insolvensförfarandet inleds, enligt artikel 4.2 b i förordning [nr 1346/2000], ska bestämma vilka tillgångar som ingår i boet?”

Den första frågan

14 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i om, innan ett beslut kan erkännas enligt artikel 25.2 i förordning nr 1346/2000 på grundval av bestämmelserna i förordning nr 44/2001, det ankommer på den nationella domstolen, som ska fatta beslut om verkställighet, att säkerställa att det nämnda beslutet omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.

15 Erkännande av beslut i insolvensförfaranden regleras av artiklarna 16–26 i förordning nr 1346/2000. Artikel 25 i denna förordning syftar i detta sammanhang bland annat till erkännande och verkställighet av andra beslut än dem som direkt rör inledandet av ett insolvensförfarande.

16 Nämnda artikel 25.1 avser å ena sidan i första stycket ”beslut som rör ett insolvensförfarandes genomförande och slutförande”, och å andra sidan i andra och tredje styckena ”beslut som är direkt hänförliga till insolvensförfarandet och har nära samband härmed” liksom beslut avseende vissa säkerhetsåtgärder och, i punkt 2, ”andra beslut än de som avses i punkt 1 … i den mån den [det vill säga Brysselkonventionen] är tillämplig.”

17 Följaktligen omfattas inte beslut som avses i artikel 25.2 i förordning nr 1346/2000 av tillämpningsområdet för denna förordning. Det är dessutom inte uteslutet att det bland dessa kan finnas beslut som inte omfattas av vare sig förordning nr 1346/2000 eller förordning nr 44/2001. Det framgår av ordalydelsen i artikel 25.2 att tillämpningen av förordning nr 44/2001 på ett beslut, i den mening som avses i artikel 25.2, förutsätter att beslutet omfattas av tillämpningsområdet för sistnämnda förordning.

18 Av detta följer att, om det berörda beslutet inte avser privaträttens område eller, om beslutet inte omfattas av förordning nr 44/2001 enligt dess artikel 1, så kan inte nämnda förordning tillämpas.

19 Innan en domstol som har att fatta beslut om verkställighet kan erkänna ett beslut, som enligt förordning nr 44/2001 inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1346/2000, ska denna domstol kontrollera om beslutet i fråga omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.

20 På grund av det anförda ska den första frågan besvaras så att artikel 25.2 i förordning nr 1346/2000 ska tolkas så att villkoret ”i den mån den är tillämplig” innebär att innan reglerna om erkännande och verkställighet i förordning nr 44/2001 kan tillämpas på andra beslut än dem som avses i artikel 25.1 i förordning nr 1346/2000 ska det säkerställas att dessa beslut inte faller utanför det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.

Den andra och den tredje frågan

21 Den nationella domstolen har ställt den andra och den tredje frågan, som ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida inledandet av ett insolvensförfarande mot en köpare, när den egendom som är föremål för en klausul om återtagandeförbehåll befinner sig i den medlemsstat där detta förfarande inleds, innebär att säljarens talan mot köparen på grundval av nämnda klausul inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.

22 För att svara på dessa frågor hänvisas till skälen i förordning nr 44/2001. Enligt skäl 2 i förordningen hindrar vissa olikheter i medlemsstaternas bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande av domar den inre marknaden från att fungera väl. Enligt skäl 7 måste tillämpningsområdet för förordningen täcka de väsentliga delarna av privaträtten. I skäl 15 understryks att, för att rättskipningen ska fungera väl, man måste se till att oförenliga domar inte meddelas i två medlemsstater.

23 Nämnda skäl visar gemenskapslagstiftarens avsikt att upprätthålla en vid definition av begreppet ”privaträttens område” som anges i artikel 1.1 i förordning nr 44/2001 och följaktligen ett stort tillämpningsområde för förordningen.

24 En sådan tolkning styrks vidare av första meningen i skäl 6 i förordning nr 1346/2000, enligt vilket den förordningen, i linje med proportionalitetsprincipen, bör begränsas till bestämmelser som reglerar behörigheten att inleda insolvensförfaranden samt att anta beslut som fattas omedelbart på grundval av insolvensförfaranden och står i nära samband med dessa.

25 Följaktligen bör tillämpningsområdet för sistnämnda förordning inte ges en vid tolkning.

26 Då detta klarlagts, ska det erinras om att domstolen, i rättspraxis avseende Brysselkonventionen, slagit fast att en talan har samband med ett konkursförfarande när den är direkt hänförlig till konkursen och har nära samband med ett förfarande för likvidation av tillgångar eller med ett ackordsförfarande (se dom av den 22 februari 1979 i mål 133/78, Gourdain, REG 1979, s. 733, punkt 4). En talan av sådan beskaffenhet omfattas därmed inte av konventionens tillämpningsområde (se dom av den 12 februari 2009 i mål C-339/07, Seagon, REG 2009, s. I-767, punkt 19).

27 Då förordning nr 44/2001 har ersatt Brysselkonventionen i förhållandena mellan medlemsstaterna, är domstolens tolkning av Brysselkonventionens bestämmelser giltig även för bestämmelserna i förordningen, när dessa kan anses motsvara varandra. Det framgår vidare av skäl 19 i förordning nr 44/2001 att kontinuiteten i tolkningen mellan Brysselkonventionen och förordningen bör säkerställas (domstolens dom av den 23 april 2009 i mål C-167/08, Draka NK Cables m.fl., REG 2009, s. I-3477, punkt 20).

28 I systematiken i förordning nr 44/2001 har artikel 1.2 b samma plats och samma funktion som artikel 1 andra stycket andra punkten har i Brysselkonventionen. Dessa båda bestämmelser har dessutom samma ordalydelse (domstolens dom av den 2 juli 2009 i mål C-111/08, SCT Industri, REG 2009, s. I-5655, punkt 23).

29 Av vad som anförts följer att det således är styrkan, i den mening som avses i den rättspraxis som följt efter domen i det ovannämnda målet Gourdain, med avseende på sambandet mellan en talan såsom den i det nationella målet och insolvensförfarandet som är avgörande för huruvida undantaget i artikel 1.2 b i förordning nr 44/2001 är tillämpligt.

30 Det kan konstateras att detta samband inte framstår som vare sig tillräckligt direkt eller tillräckligt nära för att en tillämpning av förordning nr 44/2001 i ett fall som det som är i fråga i det nationella målet ska kunna uteslutas.

31 Det framgår av den nationella domstolens beslut om hänskjutande att German Graphics, sökande i förfarandet vid Landgericht Braunschweig, har begärt att den egendom som tillhör företaget återlämnas och att denna domstol endast ska klarlägga ägandefrågan för vissa maskiner som befinner sig i Holland Bindings lokaler i Nederländerna. Svaret på denna rättsfråga påverkas inte av att ett insolvensförfarande inleds. German Graphics talan syftar endast till att säkerställa tillämpningen av den klausul om återtagandeförbehåll som ingåtts till förmån för detta bolag.

32 Med andra ord utgör talan avseende nämnda klausul om återtagandeförbehåll en självständig talan, som inte grundar sig på reglerna för insolvensförfaranden och som inte fordrar vare sig att ett sådant förfarande inleds eller att en konkursförvaltare utses.

33 Under dessa förutsättningar framstår inte endast det faktum att en konkursförvaltare är part i förfarandet vid Landgericht Braunschweig som tillräckligt för att detta förfarande ska anses som direkt hänförligt till konkursen och ha ett nära samband med ett förfarande för likvidation av tillgångar.

34 Det kan således konstateras att en sådan talan som German Graphics har väckt vid Landgericht Braunschweig inte faller utanför tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.

35 Den nationella domstolen anser emellertid att det är oklart huruvida artikel 7.1 i förordning nr 1346/2000 kan påverka om en talan ska anses ha ett samband med ett insolvensförfarande. I denna bestämmelse preciseras endast följande. ”En säljares återtaganderätt påverkas inte av att ett insolvensförfarande inleds beträffande köparen, om varan då förfarandet inleds finns i en annan medlemsstat än inledningsstaten.” Med andra ord är nämnda bestämmelse endast en materiell bestämmelse som syftar till att skydda säljaren, i fråga om egendom som befinner sig utanför den medlemsstat där ett insolvensförfarande inleds.

36 Dessutom är artikel 7.1 inte tillämplig i målet vid den nationella domstolen, eftersom den egendom som tillhör German Graphics befann sig i Nederländerna när insolvensförfarandet inleddes, det vill säga på den medlemsstats territorium där detta förfarande inleddes.

37 Vad beträffar den betydelse som artikel 4.2 b i förordning nr 1346/2000 kan ha på domstolens svar avseende hur den talan som är i fråga i det nationella målet ska bedömas, konstaterar domstolen att denna bestämmelse endast är en bestämmelse som syftar till att förebygga lagvalskonflikter genom att där anges att den medlemsstats lagstiftning där ett förfarande inleds är tillämplig för att bestämma ”vilka tillgångar som ingår i boet och hur de tillgångar skall behandlas vilk[a] förvärvats av gäldenären efter det att insolvensförfarandet har inletts”. Bestämmelsen påverkar inte tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.

38 Mot bakgrund av samtliga ovannämnda överväganden ska den andra och den tredje frågan besvaras på så sätt att undantaget i artikel 1.2 b i förordning nr 44/2001 jämförd med artikel 7.1 i förordning nr 1346/2000 ska tolkas så, med beaktande av artikel 4.2 b i sistnämnda förordning, att det inte är tillämpligt på en talan som säljaren har väckt i kraft av en klausul om återtagandeförbehåll mot en köpare som befinner sig i konkurs, när den egendom som är föremål för klausulen befann sig i den medlemsstat där insolvensförfarandet inleddes mot köparen, när detta förfarande inleddes.

Rättegångskostnader

39 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) Artikel 25.2 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden ska tolkas så att villkoret ”i den mån den är tillämplig” innebär att, innan reglerna om erkännande och verkställighet i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område kan tillämpas på andra beslut än dem som avses i artikel 25.1 i förordning nr 1346/2000, det ska säkerställas att dessa beslut inte faller utanför det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.

2) **Undantaget i artikel 1.2 b i förordning nr 44/2001 jämförd med artikel 7.1 i förordning nr 1346/2000 ska tolkas så, med beaktande av artikel 4.2 b i sistnämnda förordning, att det inte är tillämpligt på en talan som säljaren har väckt i kraft av en klausul om återtagandeförbehåll mot en köpare som befinner sig i konkurs, när den egendom som är föremål för klausulen befann sig i den medlemsstat där insolvensförfarandet inleddes mot köparen, när detta förfarande inleddes.**

Signaturer